

Régen a mamák otthon szültek

Új sorozatunkban az emberi élet legfontosabb eseményeit idézzük fel, úgy ahogy az régen történt és ahogy megmaradt a mesélőkedvű budaörsiek emlékezetében.

Régen a mamák otthon szültek, nem kórházban. Így még mélyebb volt a kötődés a szülőföldhöz, a szülői házhoz. A gyermekek viszont sokáig azt hitték, hogy a babát gólya hozza.

Az Ébner családban már nyolc fiú született, de a bölcső még mindig a szobában állt.

– Mama, a bölcső nem kerül ki a szobából? – kérdezte az egyik nagyobbacska fiú. – Nem – válaszolta a mama. – Ez addig itt marad, amíg nem születik egy leány. És nyolcadiknak kislány született, az anyuka nagy boldogságára.

Ahány gyermeket az Isten ad, azt el kell fogadni – így vallották eleink. Arra a családra, ahol már nagyon sok volt az emberpalánta ez a tréfás mondás járta: Minden évben egy gyerek, a szökőévben kettő. De félretéve a tréfát: a sokgyermekes anyukáknak általában segített a család, nagymamák, nagynénik vigyáztak az apróságokra.

Mariska nénitől hallottam a következő megtörtént esetet: Farsang idején az anyuka átvitte a kislányt és leánykáját a szomszédba. – Most itt fogtok lakni, mi a papával bálba megyünk. Majd hozunk nektek ajándékot.

Dehogyan mentek a szülők a bálba! Nem akarták, hogy a gyerekek „láb alatt legyenek”. Éjjel az anyuka szerencsésen ikreket hozott a világra. Reggel hazamentek a gyerekek. – Hoztatok ajándékot? – lépett be a kislány. – Itt van – emelte fel óvatosan a takarót a mama. Egy pólyás volt alatta. – És nekem mit hoztatok? – kérdezte a fiú. Most a másik

oldalra fordult a mama, ott is egy baba volt! Egy év múlva valóban bálba készültek a szülők. – De nehogy megint olyan ajándékot hozzatok, mint tavaly! – figyelmeztette őket a kislány.

*

A baba érkezése előtt az édesanyák réklit, fejkötőt „hauveli”-t, horgoltak, s a legszebbet a keresztelőre szánták. A legtöbb helyen kézzel szegtek a pelenkákat, mert a varrógép ritka kincsnek számított. A pelenkák közül hatot megkíméltek a használat során, azokat akkor tették a csecsemő alá, ha tanácsadásra mentek a Zöldkeresztbe.

Mosták és vasalták a pólyahuzatokat, a himzetteket, csipkéseket, de olyan is készült, amit használt ágynemű javából szabtak. Átszellőztették a pólyavánkost. Mindent belekészítettek a bölcsőbe.

A kismamák elszörnyedve beszéltek egymás között arról a hanyag, lusta asszonyról, aki kukoricalevelet tett a bölcsőbe és mindenféle tépelt rongyot használt pelenka helyett.

A jól felszerelt kisbaba kelléktárába tartozott még a fürdetőteknő, régebben fából, később zománcozott vasból.

*

A néhány hónapos kisbaba az anyatejen vagy felestejen kívül „papel”-t kapott. Ezt külön lábasban készítette számára a mamája a következő módon: lisztet pirított, tejjel vagy vízzel felengedte, cukrot tett bele és felfőzte. Amint a baba meghagyott, azt szívesen megették a nagyobb testvérek.

Nem érdemes számolgatni mennyi tápértéke lehetett a szárazon pirított, vízzel felengedett lisztnek. A mai ötvenen felüliek jó sok lábaskával megették a „papel”-ből. Szerencsére anyatejet is kaptak melléje. Általában sokáig tudtak szoptatni a mamák. Előfordult, hogy a kicsi a számlit vitte a szülője után, úgy kérte a tejecskét.

A sokat tapasztalt öregasszonyok óvták a terhes kismamákat a hirtelen megriadástól, nagyobb ijedtségtől és főleg attól, hogy olyankor az arcukhoz kapjanak, mert akkor az új szülött ott jelet kaphat.

Aki könnyen szült arra azt mondták: – Egy „fleke”-ért világra hozna egy gyereket. (Így hívták a kemencében sült lánegosforma kenyérből visszamaradt tésztát.) B. Mariska néni így mondta el nekem az első gyermeke érkezését.

– Régen az anyák nem beszéltek a házasságról, a szülésről a lányaikkal. Így nem is sejtettem, hogy mi vár rám. Nagymosást csináltam aznap. Este a férjem segített mángorolni a megszáradt ruhákat. Akkor éreztem, hogy itt az időm. Hívták a mamám és a bábaasszonyt. Nehéz szülés volt. A mamám azt mondta, hogy ő a nyolccal nem szenvedett ennyit, mint én. A bába a kicsivel foglalkozott, nem vette észre, hogy az ágyneműn átszivárgott a vér és összegyűlt az ágyam alatt. A férjem biciklivel sietett orvosért. Túri doktor éppen a másik szülő asszonyánál volt, aztán végre megérkeztek. Kinint kaptam. Hetekig nagyon gyenge voltam. Úgy illett, hogy a kismama első hosszabb útja a templomba vezessen. El is mentem. Amikor Pálincás néni meglátott, összecapta a kezét: – Neked még otthon lenne a helyed! Olyan fehér vagy, mint a fal. A kisfiam bélhurutot kapott. Amikor a Zöldkeresztben lemérték kiderült, hogy fogyott. Zokogva mentem hazafelé. Egy asszony megnézte: – Na ebből sem lesz katona! – mondta. Erre még jobban sírtam. Hál' Istennek, nem lett igaza. Felneveltem a fiamat.

A gyermekágyas asszonyhoz egy hétig járt a bába. A megérkezéskor az ajtónál lévő szenteltvíz-tartóból (Waichterigl) meghintette a mamát és a gyermekét, majd ellátta őket.

Steinhauser Kl